

Новини НАТО

Стамбульський саміт

Зустріч Президента Леоніда Кучми з лідерами країн – членів Альянсу під час засідання Комісії Україна – НАТО на найвищому рівні 29 червня 2004 року.
(Читайте на стор. 3)

Дводенний саміт НАТО у Стамбулі 28 та 29 червня: лідери країн Альянсу ухвалюють важливі рішення стосовно операцій НАТО, військового потенціалу та розвитку партнерських відносин, узгоджують надання допомоги у підготовці Збройних сил Іраку.
(Читайте на стор. 6)

Зміст

Співпраця Україна – НАТО:

- 3 Саміт КУН
- 4–5 У центрі уваги: Енергетична безпека;
Військово-морські навчання;
Інформаційні заходи

Актуальні питання НАТО:

- 6–12 Ініціативи Стамбульського саміту
- 12 Безпека Олімпійських ігор
- 13 Стаття з часопису «НАТО Ревю»

Новини Центру інформації та документації НАТО

Тепер, коли літні відпустки позаду, на Україну чекає важлива подія: президентські вибори. Хоча НАТО не віддає переваги жодному з кандидатів, країни – члени НАТО неодноразово наголошували на тому, що надають великого значення забезпеченню вільних та чесних виборів – однієї з цілей, яку закріплено у щорічному Цільовому плані Україна – НАТО на 2004 рік. Це стане важливим свідченням відданості України демократичним принципам та кроком на шляху до більш тісної євроатлантичної інтеграції країни.

Протягом найближчих місяців Центр інформації та документації НАТО в Україні активізує свою діяльність у регіонах з метою роз'яснення поточної трансформації Альянсу і переваг партнерства між Україною та НАТО. Ми започаткували мережу регіональних інформаційних пунктів при громадських бібліотеках практично у кожній області України, щоб підвищити рівень доступу до публікацій з питань безпеки та інформації про НАТО. Ласкаво просимо відвідати ці інформаційні пункти, адреси яких можна знайти на українському модулі веб-сторінки НАТО.

На осінь також заплановано кілька заходів у регіонах, про які ви можете дізнатися з календаря подій. Ми також докладаємо зусиль для поліпшення розповсюдження публікацій про НАТО серед особового складу Збройних сил та структур безпеки України.

Мішель Дюре,
Директор

Календар подій¹:

24 вересня Севастополь	Семінар «Євроатлантична інтеграція України: військово-морський аспект». Організатор – Асоціація «Євроатлантичний вибір».
27 вересня Сімферополь	Семінар «НАТО та розмаїття культур: зміцнюємо безпеку разом». Організатор – Кримський центр політичних досліджень та журналістів.
19 жовтня Севастополь	Конференція «Міжнародні відносини в Чорноморському регіоні та можливі виклики міжнародного тероризму». Організатор – науково-виробничий журнал «Арсенал – XXI» спільно з посольством Польщі.
21–22 жовтня Брюссель	Візит групи українських студентів до штаб-квартири НАТО та штабу ВГК ОЗС НАТО у Європі.
Грудень Донецьк	Осіння академія НАТО. Організатор – Донецький національний університет.

¹Дати проведення заходів уточнюватимуться.

Друковані примірники видання «Новини НАТО» та інших публікацій НАТО, а також доступ до документів з питань безпеки в електронному вигляді можна отримати, звернувшись до Центру інформації та документації НАТО в Україні:

04119, Київ, вул. Мельникова, 36/1, тел.: 38 (044) 246 86 16 / 17, факс: 38 (044) 246 86 22, ел. пошта: nidc@ukrpack.net
Новини НАТО, переклади українською мовою тижневої хроніки заходів, які проводить НАТО, офіційних заяв для преси та інших публікацій також містяться в електронному форматі на веб-сторінці НАТО за адресою:

www.nato.int/ukraine

Зустріч лідерів країн НАТО та України у Стамбулі

Відкриваючи засідання Комісії Україна – НАТО на найвищому рівні, яке проходило у Стамбулі 29 червня ц.р., генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер наголосив, що: «країни – члени Альянсу залишаються відданими розвиткові міцного, ефективного та зростаючого партнерства з Україною. Підписавши План дій Україна – НАТО майже два роки тому у Празі, Україна та НАТО ухвалили спільні принципи та цілі у політичній, економічній, військовій, оборонній та безпековій галузях. Якщо цей документ буде цілковито виконано, визначені у ньому заходи та орієнтири сприятимуть реалізації задекларованого Україною наміру інтегруватися до євроатлантичних структур».

«Країни НАТО вітають успіх, досягнутий Україною до цього часу, – продовжував Яап де Хооп Схеффер, – втім, ми знову підкреслюємо, що багато роботи залишається попереду. Ухваливши План дій, Україна взяла на себе зобов'язання неухильно дотримуватися спільних цінностей, на яких ґрунтується Альянс. Ні для кого не є таємницею, що досі існують певні питання стосовно того, як виконується це зобов'язання».

Звертаючись до Президента Кучми та українського народу, він підкреслив: «Нашу заінтересованість з цих питань слід розуміти як прояв глибокої відданості партнерству з Україною та готовності зробити усе від нас залежне, аби допомогти Україні посісти належне їй місце невід'ємної частини євроатлантичної спільноти».

Потім відбулася відкрита та відверта дискусія між лідерами країн Альянсу та Президентом України.

Президент Кучма привітав участь у засіданні Комісії Україна – НАТО на рівні саміту глав сімох нових держав – членів НАТО та знову підкреслив підтримку Україною процесу розширення НАТО та політики відкритих дверей Альянсу. Оцінюючи успіх, досягнутий Україною у реалізації Плану дій, він знову підтвердив відданість України курсу на проведення далекосяжних демократичних перетворень і реформування збройних сил та структур безпеки.

Лідери держав Альянсу та України знову висловили свою впевненість у тому, що відносини Особливого партнерства між Україною та НАТО продовжують відігравати провідну роль у підтриманні безпеки та стабільності на євроатлантичному просторі. Представники країн НАТО також висловили вдячність за суттєву допомогу, яку Україна продовжує надавати у рамках операцій з підтримання миру під проводом НАТО та інших міжнародних організацій, а також за пропозицію України надати підтримку у проведенні операції НАТО «Ектив ендевор», яка має на меті забезпечити контроль та супроводження судноплавства у Середземному морі.

Лідери держав Альянсу також привітали нещодавнє ухвалення угод з Україною про підтримку операцій НАТО з боку України та про Стратегічні авіаперевезення, які сприятимуть подальшому розвиткові практичної співпраці між Україною та НАТО у проведенні операцій, і привітали заінтересованість України взяти участь в окремих багатонаціональних ініціативах у рамках Празького зобов'язання щодо вдосконалення потенціалу. До того ж лідери країн НАТО висловили високу оцінку успіху, досягнутого Україною у реалізації комплексної реформи структур безпеки і закликали уряд України забезпечити цілковите виконання та належне фінансування запланованих реформ.

Знову привітавши прагнення України досягти цілковитої інтеграції до євроатлантичних структур, представники країн НАТО чітко дали зрозуміти, що нарешті для успіху необхідно зробити значно більше, ніж допомогти військами або провести оборонну реформу: Україна має продемонструвати відданість демократичним принципам, забезпечити верховенство права, гарантувати свободу слова й ЗМІ та повагу до прав людини.

Отже, вони закликали Україну досягти амбітних цілей Плану дій та знову підтвердили свою рішучість підтримати Україну у цих зусиллях. Представники країн НАТО також наголосили на важливості забезпечення прозорих, вільних та чесних президентських виборів, включаючи передвиборну агітацію та власне процедуру голосування.

Цієї осені лідери країн Альянсу та України домовилися проаналізувати відносини Україна – НАТО з метою вироблення відповідних рекомендацій до засідання Комісії Україна – НАТО на рівні міністрів закордонних справ у грудні цього року. Відповідно до конкретних здобутків України у реалізації Плану дій розглядатиметься можливість подальшого поглиблення відносин.

Виступаючи перед пресою після завершення засідання, Президент України Леонід Кучма заявив, що він «залишився задоволений» результатами обговорень, що відбулися під час зустрічі. «Нам вдалося створити міцну основу для подальшого розвитку відносин та співпраці між Україною та НАТО». Відповідаючи на запитання стосовно можливих термінів вступу України до НАТО, він визнав, що за реалістичною оцінкою внутрішньополітичної

ситуації, економічного становища, розвитку громадянського суспільства та досягнення критеріїв членства в Альянсі було б передчасним визначати певні конкретні терміни вступу України до НАТО. «Нам ще багато чого слід зробити. Час покаже, коли Україна впорається із цим завданням».

Енергетична безпека

Стратегії розв'язання проблем, пов'язаних із порушенням або припиненням енергопостачання у разі терористичного нападу – такою була тема семінару поглиблених вивчень НАТО, що проходив у Києві з 16 до 18 вересня ц.р. У церемонії відкриття заходу взяв участь посол Великої Британії в Україні пан Роберт Брінклі.

Без систем енергопостачання функціонування сучасного суспільства є неможливим. Безпека енергопостачання – це не лише функція забезпечення постачання енергії. Насправді, це питання всесвітньої безпеки, адже системи енергопостачання часто становлять складні, транснаціональні, взаємозалежні мережі. Як протистояти численним викликам, що виникають внаслідок змін ситуації в галузі безпеки, загрожуючи ключовим об'єктам інфраструктури енергопостачання? Це одне із першорядних питань, які стоять перед урядами країн, регіональними органами влади та міжнародними організаціями.

Під час семінару розглядалося питання забезпечення захисту ключових вузлів систем енергопостачання. Порушувалося також широкі коло інших аспектів, як, наприклад, можлива роль структур безпеки та оборони і бізнесових кіл у поліпшенні захисту цих систем, а також вірогідні сценарії нападів на об'єкти енергопостачання.

Семінар був організований під егідою програми НАТО «Безпека через науку» і проходив у Київській громадській організації – Центрі європейських та міжнародних досліджень. У семінарі взяли участь урядовці та військові посадовці, представники енергетичного сектора і науковці з кількох країн НАТО та країн-партнерів, а також посадові особи штаб-квартири НАТО.

Навчання на Чорному морі

Війська з України, двох інших держав-партнерів – Азербайджану та Грузії – і шістьох країн НАТО – Болгарії, Франції, Італії, Румунії, Іспанії та Туреччини – нещодавно взяли участь у навчаннях «Кооператив партнер – 2004». У цих військово-морських навчаннях, які тривали у Варні (Болгарія) та в акваторії Чорного моря з 18 червня до 2 липня ц.р., взяли участь майже 4000 військовослужбовців, понад 40 кораблів і 11 літаків, включаючи зі складу постійних з'єднань НАТО.

Навчання мали на меті продемонструвати здатність НАТО та країн-партнерів об'єднувати свої війська у рамках проведення операцій з реагування на кризи, а також дати оцінку успішності у досягненні оперативної сумісності між військами різних країн. Одним із основних питань, що відпрацьовувалися, була також здатність знешкоджувати міни.

Навчання проводилися під загальним керівництвом Командування об'єднаних сил НАТО зі штабом у Неаполі та під безпосереднім командуванням штабу Об'єднаних ВМС «Південь» за підтримки командувача (ВМС Туреччини) Чорноморським флотом підводних човнів у частині, що стосувалася підводних операцій.

У навчаннях також взяли участь представники місцевих та міжнародних громадських організацій з питань гуманітарної допомоги. Були також представлені спостерігачі з Мавританії та Марокко – двох країн – учасниць Середземноморського діалогу.

Літня академія

З 30 червня до 3 липня у Сімферополі проходила Літня академія, яку було організовано Центром інформації та документації НАТО в Україні спільно з Таврійським національним університетом.

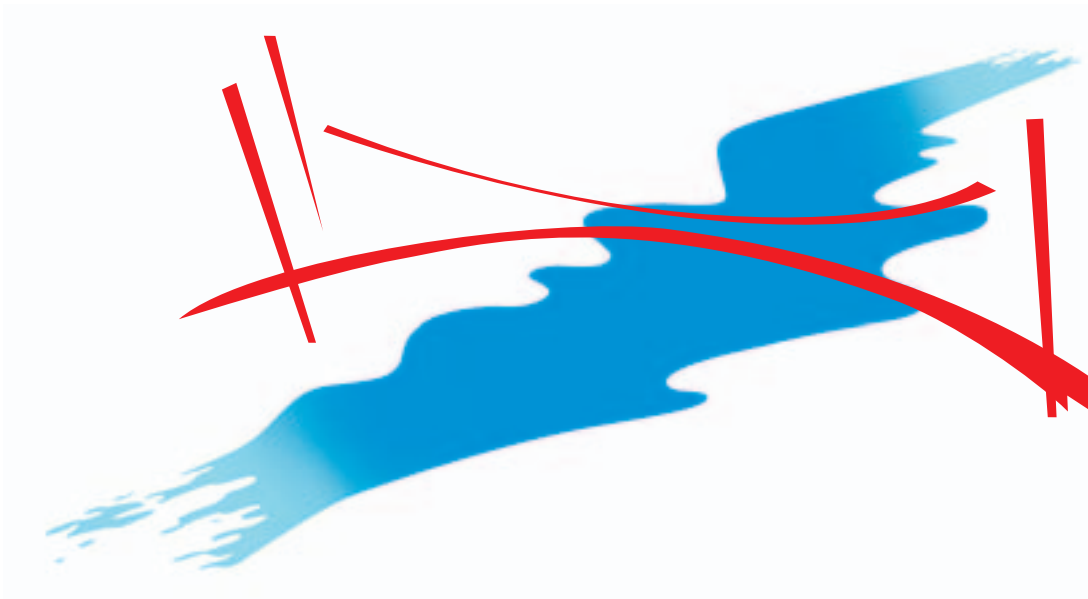
У заході взяли участь понад шістдесят студентів факультету міжнародних відносин та молодих представників політичних партій. Вони обговорили ключові питання безпеки, а також підсумки Стамбульського саміту НАТО, що саме завершився за кілька днів до того. Завдяки встановленому щоденному відеозв'язку з Брюсселем учасники мали змогу безпосередньо поставити свої запитання чільним посадовцям штаб-квартири НАТО. Обговорення торкнулися викликів у галузі безпеки у XXI столітті та ролі НАТО у протистоянні їм, а також співпраці між Україною і НАТО та процесу євроатлантичної інтеграції України.

Цей захід став продовженням першої успішної Зимової академії НАТО, яка проходила у Львові у березні цього року. Сімферополь було обрано місцем проведення заходу, оскільки в Криму особливо поширені хибні уявлення про НАТО.

Обговорення питань безпеки зі студентами у Сімферополі.

Поширення стабільності: Ініціативи Стамбульського саміту

«На емблемі Стамбульського саміту зображено міст. І це не збіг. Століттями Стамбул був справжнім мостом — не лише між континентами, але й між культурами, релігіями, цивілізаціями. Протягом своєї 55-річної історії НАТО також виконувало об'єднуючу роль. І сьогодні, під час саміту, Альянс знову підтвердить та піднесе цю роль. Ми зміцнимо важливий трансатлантичний зв'язок, який втілює Альянс. Ми поглибимо наші партнерські відносини: від Європи до Центральної Азії. Ми наведемо нові мости до держав Середземномор'я та Близького Сходу».

Яап де Хооп Схеффер, генеральний секретар НАТО, на відкритті зустрічі країн Альянсу на рівні глав держав та урядів 28 червня 2004 року у Стамбулі.

28 та 29 червня у Стамбулі проходив сімнадцятий саміт НАТО, у якому взяли участь лідери тепер уже 26 країн Альянсу. Це був перший саміт після найбільш масштабного в історії Альянсу раунду розширення, який завершився у березні цього року.

Під час саміту були ухвалені історичні рішення у трьох широких напрямках як свідчення здатності Альянсу адаптуватися для протистояння новітнім викликам та поширювати стабільність

за умов постійно змінюваної ситуації у галузі безпеки. Розширилися масштаби та характер операцій. Було вжито заходів для продовження трансформації Альянсу та вдосконалення військового потенціалу. Також були введені в дію ініціативи, спрямовані на поглиблення відносин з чинними партнерами та розвиток співпраці з новими.

Роботу над втіленням деяких з цих знаменних рішень було розпочато вже цього літа.

Операції

Афганістан

Афганістан залишається першорядним завданням НАТО. З серпня 2003 року на території країни діють Міжнародні сили сприяння безпеці (МССБ) під проводом Альянсу.

Лідери країн Альянсу домовилися розширити присутність МССБ на півночі країни, започаткувавши там додаткові Групи з відбудови провінції (ГВП). Це бригади у складі цивільних та військових фахівців, які функціонують в афганських провінціях з метою поширення там влади центрального уряду та сприяння економічному розвитку та відбудові.

Окрім гарантування безпеки в столиці країни Кабулі та на його околицях і надання допомоги щодо функціонування ГВП під проводом Німеччини у Кундузі, керівництво якою НАТО перебрало на себе у січні цього року, під командування Альянсу перейдуть чотири додаткових групи. Йдеться про британські ГВП у Мазар-і-Шаріфі та Меймані, німецьку групу у Фейзабаді та нову голландську групу у Баглані. До того ж у Мазар-і-Шаріфі нині формується база тилового забезпечення, а також тимчасові допоміжні бази у Сар-і-Полі, Самангані та Шербергані. Завдяки розширенню присутності військ МССБ в країні планується істотно підвищити

рівень безпеки у дев'яти афганських провінціях. Окрім цього, нині триває підготовка до розширення місії МССБ на захід від Кабула.

НАТО також дало згоду на розгортання додаткових сил терміном на вісім тижнів з метою забезпечення виборчого процесу під час підготовки та проведення президентських виборів, які заплановано на 9 жовтня 2004 року. Кожну ГВП під егідою МССБ буде тимчасово підсилено, а також здійснено розгортання двох батальйонів, які забезпечуватимуть потенціал швидкого реагування та виконуватимуть функцію резервного компоненту на театрі.

У рамках Стамбульського саміту Президент Афганістану Хамід Карзай провів двосторонню зустріч з генеральним секретарем НАТО Япом де Хооп Схеффером та виступив на засіданні Ради євроатлантичного партнерства. Від імені афганського народу він висловив вдячність за ту роль, яку відіграють війська МССБ у сприянні встановленню безпеки, умов, за яких афганці могли б повернутися до нормального життя. Він також подякував лідерам країн Альянсу за ухвалені ними рішення відрядити до країни додаткові сили безпеки на період виборів, але наголосив, що «безпека потрібна афганцям не завтра, а сьогодні», закликавши НАТО відрядити додаткові сили якомога швидше, щоб афганці могли «проголосувати вільно, без страху та примусу».

Президент Афганістану та генеральний секретар НАТО під час зустрічі у Стамбулі.

Протягом передвиборчого періоду командування МССБ здійснюватиме Єврокорпус – багато-національне з'єднання, до складу якого входять підрозділи з Бельгії, Франції, Німеччини, Люксембургу та Іспанії. 9 серпня ц.р. Єврокорпус перебрав командування контингентом від канадських військ і тепер становить основу штабу МССБ у Кабулі. Новий командувач МССБ генерал Жан-Луї Пі наголосив, що військовослужбовці МССБ «готові допомагати народові Афганістану у його прагненні побудувати стабільне та безпечне майбутнє, ...об'єднавши зусилля з перехідним демократично обраним урядом, ми можемо реально змінити ситуацію на краще».

Ірак

Ситуація в Іраку стала центральною темою обговорень, що відбулися між лідерами країн Альянсу, особливо з огляду на той факт, що відкриття саміту збіглося у часі з передачею влади від коаліційних військ США тимчасовому уряду Іраку. Країни НАТО погодилися задовольнити прохання тимчасового уряду Іраку та надати допомогу у підготовці особового складу національних структур безпеки й розглянути можливі форми допомоги з боку Альянсу у розбудові структур безпеки Іраку, що нині формуються.

Верховний головнокомандувач ОЗС НАТО у Європі генерал Джеймс Л. Джоунс оглядає війська спеціального призначення в Іраку.

«Посилюючи підготовку персоналу структур безпеки Іраку та сприяючи їхньому розвитку, ми наближаємо той день, коли присутність іноземних військ в країні перестане бути необхідною. Це наша спільна мета», – заявив генеральний секретар НАТО.

Після цього звернення 13 липня ц.р. відбувся візит до штаб-квартири НАТО міністра закордонних справ Іраку Хошіяра Зібарі, який поінформував членів Північноатлантичної ради щодо ситуації у галузі безпеки в Іраку, заявивши, що тимчасовий уряд країни «змагається з часом», він закликав країни Альянсу надати «термінову допомогу».

З 5 до 10 липня у Багдаді перебувала група військових фахівців Альянсу, завданням яких було проаналізувати потреби Іраку та шляхи найбільш ефективного втілення рішення саміту. 30 липня ц.р. Північноатлантична рада дала згоду на створення в Іраку Навчальної місії НАТО, яка запрацювала вже у серпні. До початкового складу Місії входить 50 офіцерів з кількох країн. Місією керує генерал-майор Карел Хілдерінк (Нідерланди).

Основним завданням Місії буде надання допомоги керівництву Іраку у розбудові належних структур безпеки та визначення іракських військовослужбовців, які підлягають навчанню, як на території країни, так і за кордоном. Місія також відіграватиме координуючу роль у зборі пропозицій від національних урядів щодо виділення обладнання та організації навчання. Частково підготовка іракського особового складу розпочалася одразу після прибуття на територію країни персоналу Місії.

Перед Місією також поставлено завдання у тісній взаємодії з тимчасовим урядом Іраку та керівництвом багатонаціональних сил в Іраку виробити докладні пропозиції стосовно програми підготовки, яку здійснюватиме НАТО, а також ролі Альянсу у наданні рекомендацій та розвитку співпраці для подання на розгляд Північноатлантичної ради до середини вересня.

Рішення НАТО надати підтримку Іраку відповідає резолюції № 1546 Ради Безпеки ООН від 7 червня, яка закликає міжнародні та регіональні організації допомогти багатонаціональним силам, що діють на території Іраку.

Балкани

НАТО залишається відданим справі підтримання стабільності у колишній Югославії на далекосяжну перспективу. Альянс зберігає помітну військову присутність у Косові, де ситуація у галузі безпеки залишається спокійною, хоч дещо нестабільною після спалахів міжетнічного насильства у березні цього року.

З іншого боку, змінюється характер залучення НАТО у Боснії та Герцеговині. До кінця цього року дев'ятирічну миротворчу місію Альянсу буде припинено. Це не означає, що НАТО більше не відіграватиме жодної ролі у цій країні. Альянс надаватиме підтримку щодо функціонування нових сил під проводом Європейського Союзу. У Сараєво також діятиме військовий штаб НАТО, завданням якого буде сприяти зусиллям у галузі оборонної реформи, боротьби з тероризмом, переслідування звинувачуваних у воєнних злочинах та надання допомоги у вступі країни до програми НАТО «Партнерство заради миру».

15 липня ц.р. генеральний секретар НАТО та Верховний представник ЄС відвідали Сараєво, де обговорили передачу місії НАТО під управління ЄС з Верховним представником світової спільноти у Боснії та Герцеговині, командувачем СФОР та членами потрійного президентства.

Операція «Ектив ендевор»

Лідери країн Альянсу привітали пропозиції Росії та України підтримати проведення операції «Ектив ендевор». Нині тривають переговори стосовно того, у якій саме формі буде надаватися допомога. До операції також можуть долучитися й інші країни-партнери, зокрема держави – учасниці ініціативи Середземноморського діалогу.

Ця операція з контролю судноплавства та супроводу суден була введена в дію відповідно до статті 5 про колективну оборону країн НАТО внаслідок терористичних актів, що були скоєні проти Сполучених Штатів Америки у вересні 2001 року. Мета операції – виявляти та запобігати терористичній діяльності у Середземномор'ї. Нині вивчається питання розширення її мандата, щоб протистояти ризику контрабанди або застосування терористами ядерної, хімічної та біологічної зброї та засобів її доставки до цілі.

Трансформація

Вдосконалення потенціалу

У Стамбулі лідери країн Альянсу проаналізували суттєвий успіх, якого було досягнуто до цього часу у реалізації ініціатив у галузі трансформації, які були введені в дію під час Празького саміту у листопаді 2002 року. Було здійснено раціоналізацію військової командної структури Альянсу та створено Командування ОЗС НАТО з питань трансформації; сформовано Сили НАТО швидкого реагування, які згодом, до кінця 2004 року, досягнуть свого початкового оперативного потенціалу; поліпшилася спроможність Альянсу здійснювати стратегічні авіа- та морські перевезення; було вжито заходів для посилення ролі НАТО у галузі боротьби з тероризмом; триває важлива робота у галузі протиракетної оборони, а новостворений Батальйон захисту від хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї став цілком боездатним.

Втім, трансформація – це тривалий процес, мета якого – забезпечити здатність НАТО виконувати широкий спектр завдань у майбутньому.

Нещодавні проблеми у виділенні необхідних ресурсів для проведення операцій в Афганістані довели, що Альянс потребує поліпшення свого оперативного потенціалу. У Стамбулі лідери країн Альянсу ухвалили цілі «придатності до застосування» стосовно збройних сил країн-членів та шляхів забезпечення безперешкодного доступу до наявних ресурсів для того, щоб країни НАТО були спроможними розгортати та утримувати в бойових умовах більшу кількість особового складу своїх військ під час проведення операцій НАТО або інших місій, а також з метою створення належного резерву сил та засобів, який можна було б застосувати у будь-який момент за потребою.

Вони також ухвалили рішення внести зміни до процесу оборонного планування НАТО та привітали успіх, досягнутий у галузі вдосконалення процесу формування сил. Метою цих зусиль є забезпечити відповідність нинішнім та майбутнім вимогам під час проведення операцій та полегшити процес ухвалення політичних рішень стосовно початку операцій, які реалістичніше співвідносилися б з військовими ресурсами, необхідними для їх проведення.

Захист від тероризму

У Стамбулі лідери країн НАТО також узгодили програму заходів, спрямованих на підсилення ролі окремих країн-членів та Альянсу загалом у галузі боротьби з тероризмом відповідно до ініціатив, висунутих під час Празького саміту.

Серед ухвалених заходів – поліпшення обміну розвідувальними даними; вдосконалення системи надання допомоги з боку НАТО у відповідь на звернення окремих країн щодо захисту населення від терористичної загрози та ліквідації наслідків терористичних нападів; допомога НАТО у посиленні безпеки під час проведення окремих масових заходів, таких як чемпіонат з футболу «Євро-2004» у Португалії та Олімпійські ігри в Афінах; подальше запровадження операції «Ектив ендевор»; а також вдосконалення потенціалу у галузі захисту від терористичних нападів, зокрема шляхом розвитку новітніх технологій.

У рамках програми НАТО з питань досліджень та розвитку технологій у галузі озброєнь роботу у напрямі розвитку високих технологій у галузі захисту від тероризму буде зосереджено на восьми ключових аспектах: знешкодження саморобних вибухових пристроїв, на зразок тих, що встановлюють на автомобілях; зменшення уразливості літаків під час обстрілів ручними зенітними ракетами; зменшення уразливості гелікоптерів під час обстрілів реактивними гранатами; захист гаваней та кораблів; виявлення та захист від зброї масового знищення; утилізація артилерійських озброєнь; технології поліпшення точності висадки десанту сил спеціального призначення; а також збір даних, спостереження, розвідка та виявлення цілей у боротьбі з терористами.

Лідери країн НАТО також закликали поглибити співпрацю з країнами-партнерами, країнами – учасницями Середземноморського діалогу та іншими міжнародними організаціями у галузі боротьби з тероризмом.

Розвиток партнерства

У Стамбулі також відбулися засідання на найвищому рівні Ради євроатлантичного партнерства та Комісії Україна – НАТО, а також Ради Росія – НАТО на рівні міністрів закордонних справ.

Партнери на євроатлантичному просторі

Під час Стамбульського саміту лідери країн Альянсу знову підтвердили свою готовність розширити політичний діалог та поглибити консультації

з Росією з ключових питань безпеки, а також незмінну зацікавленість у подальшому розвитку практичної співпраці під егідою Ради Росія – НАТО у галузях, що викликають спільний інтерес.

Привітавши прагнення України продовжувати курс на євроатлантичну інтеграцію, лідери країн Альянсу закликали Україну прискорити темпи досягнення цілей, окреслених у Плані дій Україна – НАТО. Вони знову підтвердили свою готовність допомогти Україні у цих зусиллях, але зауважили, що Україна повинна довести відданість демократичним перетворенням, зокрема у контексті майбутніх президентських виборів.

Що стосується Ради євроатлантичного партнерства (РЄАП), тепер, після останнього раунду розширення, до її складу входить більше країн – членів Альянсу (26), ніж країн-партнерів (20). Інтереси та потреби країн-партнерів дуже різняться між собою. Лідери країн Альянсу ухвалили рішення поглибити відносини з державами-партнерами, надавши їм більше можливостей для участі в операціях під проводом Альянсу, включаючи їхнє залучення до процесу ухвалення рішень ще на ранніх етапах, а також надання додаткової підтримки у реформуванні їхніх збройних сил відповідно до ролі та потенціалу НАТО, що нині зазнають змін. Під час саміту було введено в дію План дій партнерства у галузі розбудови оборонних установ. Він має на меті допомогти країнам-партнерам у розбудові оборонних структур під належним демократичним контролем. Зосереджуючи дедалі більше уваги на таких стратегічно важливих регіонах, як Кавказ та Центральна Азія, країни Альянсу вирішили призначити спеціального представника в цих двох регіонах та двох офіцерів зв'язку.

Підтримуючи ідею майбутнього вступу Боснії та Герцеговини й Сербії до програми НАТО «Партнерство заради миру» (ПЗМ), країни – члени НАТО, втім, чітко дали зрозуміти, що ці держави поки що не виконали необхідних для цього умов.

Йдеться про готовність активно співпрацювати з Міжнародним трибуналом з питань злочинів у колишній Югославії. Для того щоб сприяти підготовці цих країн до вступу до ПЗМ, вони будуть запрошені до участі в окремих її заходах. До того ж посольство однієї з чинних країн НАТО у Сараєво буде визначено Контактною місією НАТО, чийм завданням буде сприяти розумінню НАТО серед населення Боснії та Герцеговини. (У Сербії та Чорногорії Контактна місія НАТО діє з серпня 2002 року).

Партнери у Середземномор'ї та на Близькому Сході
Відзначаючи більшу кількість можливостей для налагодження ефективної співпраці за умов поточного середовища безпеки, лідери країн Альянсу запропонували країнам – учасникам ініціативи Середземноморського діалогу – Алжиру, Єгипту, Ізраїлю, Йорданії, Мавританії, Марокко та Тунісу – запровадити більш далекоюсяжне та розширене партнерство. Вони наголосили на тому, що керуватимуться принципом спільної відповідальності та враховуватимуть індивідуальні інтереси та потреби цих країн. Метою розширення партнерських відносин є сприяння підвищенню регіональної безпеки та стабільності шляхом розвитку практичного співробітництва, поглиблення політичного діалогу, підвищення рівня оперативної сумісності військ, продовження оборонної реформи та участь у боротьбі з тероризмом.

Лідери країн Альянсу також запровадили «Стамбульську ініціативу співробітництва», яка охоплює країни у більш широкому регіоні Близького Сходу, пропонуючи їм співпрацю. Залучивши спочатку країни Ради співробітництва у Перській затоці – Бахрейн, Кувейт, Катар, Саудівську Аравію та Об'єднані Арабські Емірати, ця ініціатива матиме на меті розвинути взаємовигідні двосторонні відносини і таким чином зміцнити безпеку і стабільність у регіоні. Ініціативу буде зосереджено на тих галузях, у яких НАТО може поділитися корисним досвідом, як, наприклад, з питань безпеки й оборони.

Безпека Олімпійських ігор

НАТО надало допомогу урядові Греції у проведенні заходів безпеки під час Олімпійських ігор у серпні та Параолімпійських ігор у вересні через ризик того, що ці широкомасштабні спортивні заходи можуть стати вірогідною ціллю терористичних нападів.

Рішення Північноатлантичної ради про надання допомоги урядові Греції у зв'язку з організацією заходів безпеки стало яскравим проявом підтримки та солідарності Альянсу, а також свідченням готовності НАТО докласти зусиль у міжнародній боротьбі з тероризмом. Альянс надав у розпорядження грецької влади певні ресурси, втім основну відповідальність за проведення заходів безпеки під час Олімпійських ігор все ж було покладено на уряд країни.

Літаки радіолокаційного спостереження НАТО АВАКС патрулювали повітряний простір Греції, як це було раніше під час проведення в Португалії чемпіонату з футболу «Євро-2004» у червні. Постійно діючим ВМС НАТО у Середземномор'ї було доручено контролювати територіальні води і берегову лінію Греції та провести заходи з безпеки судноплавства у районі Східного Середземномор'я. Альянс також надав допомогу з питань розвідки та виділив у розпорядження Греції Батальйон захисту від хімічної, біологічної, ядерної та радіологічної зброї. Антитерористичні сили під командуванням НАТО були приведені до стану постійної готовності на випадок необхідності їх застосування.

Великі сподівання

Генерал-лейтенант Рік Хіллієр аналізує проблеми, що напередодні виборів постають як перед Афганістаном, так і перед НАТО.

До серпня 2004 року генерал-лейтенант Рік Хіллієр був командувачем Міжнародними силами сприяння безпеці в Афганістані.

Новий рік для афганців – це свято надії і сподівань, і в цьому році святкування 20 березня відобразило досить значні зміни, що сталися в країні. Через два роки після падіння режиму Талібан до Кабула повернулося довгоочікуване відчуття безпеки. У місті також спостерігається міні-економічний бум: біженці повертаються до своїх домів, працюють ринки, а поміж руїн старого міста виростають нові будівлі. Було узгоджено нову конституцію, яка тепер визначає політичний розвиток країни. П'ятирічна засуха, що принесла стільки страждань селянам, змінилася сприятливими для врожаю регулярними дощами. Але найбільш важливим досягненням на довгострокову перспективу розвитку країни став, напевно, той факт, що близько п'яти мільйонів хлопчиків і дівчаток – найбільша кількість учнів за всю історію Афганістану – знову пішли до школи 21 березня.

Це – реальні успіхи афганців, які отримують міжнародну фінансову, політичну і військову допомогу. Наприкінці березня – на початку квітня на Берлінській конференції міжнародною спільнотою було висловлено намір інвестувати в країну протягом наступних трьох років 8,2 мільярда доларів США. Близько 6500 миротворців Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) під проводом НАТО гарантують кожного дня безпеку мешканцям Кабула і районів поблизу Кундуза на північному сході країни.

Керована НАТО Група з відбудови провінції (ГВП) у Кундузі несе відповідальність за підтримку безпеки у чотирьох північно-східних провінціях: Кундуз, Бахлан, Такар і Бадахшан, хоча ця територія є надвеликою для гарантування адекватного рівня безпеки однією ГВП. Безпечними можна вважати лише столицю і район

Кундуза, де міжнародні сили допомоги відбудовують інфраструктуру, мережу освітніх і медичних закладів, а також сприяють поширенню впливу центрального уряду і встановленню законності й правопорядку. Цей успішний досвід повинен бути поширений на всю територію Афганістану. Підтримка і продовження політичного процесу, започаткованого на Боннській конференції у 2001 році, – на яку лідери Афганістану зібралися, щоб разом розробити план відбудови своєї країни після падіння режиму Талібан, – є важливою складовою забезпечення порядку під час проведення вільних і чесних виборів, призначених на кінець цього року.

Незважаючи на ознаки прогресу, над країною та її громадянами продовжують тяжіти реальні загрози. У найбідніших сільських районах на півдні та сході країни продовжує існувати загроза міжнародного тероризму. Північноамериканські військові сили проводять там операцію «Ендюрінг фрідом», намагаючись знищити залишки *Талібана* та *Аль-Каїди*. Такі терористичні та повстанські групи, як «Хезб-і-Ісламі» під керівництвом Гульбундїна Хекмат'яра, продовжують планувати операції нападу на міста та посилюють жорстокість і насильство стосовно працівників сил міжнародної допомоги і безпеки, які допомагають афганцям.

Інша проблема пов'язана з наркотиками. У багатьох сільських регіонах країни подібно до ракової пухлини росте кількість вирощуваного опійного маку. За статистикою, сьогодні Афганістан постачає 95 відсотків героїну, що споживається в Європі, й 75 відсотків героїну, що споживається у світі. Наркотики поступово роз'їдають моральну і культурну тканину традиційно консервативного суспільства цієї країни. Непокірні місцеві командири утримують великі приватні армії, які не визнають легітимність влади центрального уряду, бо не хочуть втрачати свого впливу в регіонах. Командири, які готові

провести демобілізацію, не можуть запропонувати своїм солдатам економічно життєздатної альтернативи.

За межами столиці економіка у багатьох регіонах лишається практично нерозвинутою, за винятком сфер обігу наркотиків та організованої злочинності. Біженці, які повертаються, та інтерновані особи стикаються з крайньою бідністю і мають занадто малі шанси для відбудови свого життя. Розвиток людського потенціалу затримується через неписьменність і неосвіченість, брак гігієни і послуг з охорони здоров'я, дуже високий рівень дитячої та материнської смертності, практично цілковите знищення всіх видів інфраструктури.

Разом: міжнародна військова присутність допомагає простим афганцям без страху відбудувати своє життя.

© Crown Copyright

Цей список не вичерпує всіх проблем, що постають перед Афганістаном. Проте треба визнати, що загрози громадянам Афганістану, за чия згоди у країні проводять свої миротворчі операції сили країн Альянсу та Міжнародні сили сприяння безпеці (МССБ), також ускладнюють місію НАТО. Крім того, як неодноразово зазначав генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер, безпека всіх країн, які входять до складу НАТО, залежить від прогресу та стабільності в Афганістані, яку неодмінно мають гарантувати сили Альянсу в цій країні.

Перед Афганістаном і НАТО постають не лише довгострокові проблеми і завдання. Існує одна нагальна проблема, яка перекриває решту питань: це організація вільних і чесних виборів, включаючи процес реєстрації голосуючих, який передую виборам. Саме на цій проблемі НАТО має зосередити всю свою увагу і зусилля, оскільки нездатність підтримати політичні процеси у цій країні в найближчому майбутньому підірве усі спроби Альянсу досягти довгострокової мети – побудувати стабільний і безпечний Афганістан. З моменту прийняття у серпні минулого року керівної ролі у складі Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ), НАТО зміцнило авторитет і довіру, які заслужили Міжнародні сили сприяння безпеці (МССБ) за перші 19 місяців свого існування. Нині Альянс працює в умовах того рівня довіри, в основі якого лежить реальна підтримка безпеки, яка надається Перехідному урядові Ісламської Держави Афганістан перед виборами, що мають відбутися у вересні цього року.

Протягом певного часу НАТО приділяє багато уваги підготовці Груп з відбудови провінцій (ГВП), а створення додаткових ГВП практично означає поширення сфери впливу Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) на інші регіони Афганістану. ГВП вже довели, що здатні гарантувати певний рівень безпеки, довіру населення і

координацію зусиль щодо відбудови об'єктів. Звісно, створення ГВП не є головною метою; вони є лише одним із багатьох засобів, за допомогою яких НАТО сподівається досягти далекосяжного успіху.

Мережа ГВП під керівництвом НАТО, що розпочала свою діяльність на півночі Афганістану і поширилася на захід, потребує значних військових ресурсів для забезпечення її діяльності. Це передбачає використання сил авіації, починаючи з тактичних військових перевезень до безпосередньої повітряної підтримки; передових частин забезпечення для підтримки усієї системи; структури командування і управління; сил швидкого реагування, які могли б швидко просуватися по території і бути достатньо потужними, щоб виступати стримуючою силою або ефективно впроваджували порядок і законність; а також усі сили зв'язку, розвідки і контррозвідки для забезпечення інформаційної бази, необхідної для ефективного функціонування загальних сил.

Існує одна нагальна проблема, яка перефрмує решту питань: це організація вільних і чесних виборів

Подібна мережа не є ані єдиним засобом гарантування безпеки в Афганістані, ані безстроковою місією. В принципі, вся відповідальність за безпеку в країні повністю покладється на перехідний уряд Ісламської Держави Афганістан, а поки що НАТО і Міжнародні сили сприяння безпеці гарантують місцевим владним структурам необхідний безпечний простір для поступового налагодження правопорядку в усій країні. Коли цей етап буде завершено, міжнародні військові сили зможуть покинути Афганістан,

впевнені у тому, що лишають країну, здатну подбати про свою безпеку. Поки що уряд Афганістану не має спроможності взяти на себе всю повноту влади, отже міжнародна військова підтримка залишається життєво необхідною. Таким чином, водночас вирішуються два взаємопов'язані питання: по-перше, прості афганці отримують наочні докази своєї захищеності й можуть спокійно відбудовувати своє життя, по-друге, ця військова присутність сприяє більш жвавому розвитку афганських органів безпеки у повноцінно сформовані, відповідальні та ефективні структури, що гарантуватимуть верховенство права.

Фізична складова діяльності НАТО з підтримки безпеки в Афганістані залежить від створення міцної мережі ГВП та їх життєздатності й ефективності. Моральна складова у найближчому майбутньому залежить від своєчасного розширення Міжнародних сил сприяння безпеці, які повинні гарантувати безпеку протягом виборчого процесу. Звісно, що підтримка безпеки не означатиме, що солдати Міжнародних сил сприяння безпеці охоронятимуть кожну виборчу урну або стоятимуть на розі кожної вулиці, проте, це відбуватиметься як наочна, мобільна і надійна присутність з гарантування відповідного рівня безпеки і політичного простору, що є обов'язковою умовою проведення вільних і справедливих виборів, і сприятиме подоланню страху та недовіри, що спостерігаються серед населення.

Пам'ятаючи про досвід отримання підозрілих зобов'язань і обіцянок підтримки в минулому, афганці зараз мають усі підстави бути скептиками. Проте сьогоднішній високий рівень довіри до Міжнародних сил сприяння безпеці в Афганістані свідчить також про рівень довіри до НАТО і розуміння необхідності розширення Міжнародних сил сприяння безпеці. Всі мають великі сподівання, а з погляду афганців, які вбачають у наступних виборах подію, що започаткує майбутній мир і розвиток їхньої нації, з усіма відповідними наслідками для глобальної безпеки, — часу лишається зовсім мало.

Цю статтю було вперше опубліковано у щоквартальному Інтернет-виданні "НАТО Ревю", яке ви можете знайти українською мовою за адресою: www.nato.int/review

Брошура висвітлює відносини Україна – НАТО та широкомасштабну програму співробітництва (опубліковано українською, англійською та французькою мовами).

Детальний опис механізмів роботи НАТО та процедур вироблення політики з основних питань діяльності Альянсу.

З метою висвітлення найбільш актуальних питань діяльності Альянсу розпочато випуск нової серії публікацій «Брифінги НАТО». Українською мовою перекладено брифінги щодо операції НАТО в Афганістані, ролі НАТО у галузі врегулювання криз і боротьби з тероризмом на морі та про Сили реагування НАТО.

«Хроніка НАТО» (NATO Update) – це щотижневє електронне видання, яке публікується на веб-сторінці НАТО і має на меті у стислому вигляді висвітлювати події та заходи, що відбуваються в НАТО.

Українську версію ви можете знайти за адресою:
<http://www.nato.int/docu/update/index.htm>

Ми хочемо дізнатися вашу думку про наше видання.
Заповніть, будь ласка, анкету, яка міститься в Інтернеті за адресою:
www.nato.int/ukraine

«Новини НАТО» – щоквартальне видання, яке має на меті висвітлювати перебіг співробітництва між Україною та НАТО паралельно з актуальними темами НАТО. Статті, що тут друкуються, не обов'язково представляють офіційну позицію або політику НАТО загалом чи урядів окремих країн-членів.

Редактор Вікі Нільсен, факс: + 32 2 707 4579

Видається Відділом громадської дипломатії штаб-квартири НАТО
В-1110, Брюссель, Бельгія.

© НАТО